

Veiledning om hold av DEGUS

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmidler

Mattilsynet

Til deg som har eller vurderer å skaffe deg kjæledyr

Å ha kjæledyr medfører et stort ansvar. Et dyr er ikke en "bruk og kast"-vare, men et levende og følende individ. Dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige belastninger. Som dyreeier må du spørre deg selv: «Hva kan jeg gjøre for å tilfredsstille dyrets behov og gi det et godt liv?» Du må tenke nøye gjennom om et kjæledyr passer inn i hverdagen din.

Som dyreeier har du ansvar for:

Å skaffe deg kunnskap om dyrets behov

Kjæledyr har behov for å bli aktivisert og leve i et miljø som er tilpasset dyrearten. Hvordan dyrearten lever i naturen, gir en pekepinn om hvilke behov kjæledyret ditt har. Trenger det å være sammen med andre dyr av samme art, ha mulighet for å gjemme seg på et trygt sted eller stadig utforske nye miljøer? Dyr som kjeder seg, er ensomme, utrygge eller frustrert på annen måte, kan utvikle atferdsforstyrrelser. Det er du som er ansvarlig for at dyret ditt har det godt. Før du velger å anskaffe et kjæledyr, må du sette deg grundig inn i dyreartens behov. Du bør kjøpe eller låne en bok om dyrearten og skaffe informasjon fra dyrebutikken, oppdretteren eller interesseforeningen. Du kan også finne mye informasjon på internett.

Å verne dyret mot sykdom, skade og smerte

Du må gjøre det du kan for å hindre at dyret ditt blir sykt, skadet eller sprer sykdom til andre dyr eller mennesker. Hvis dyret likevel blir sykt eller skadet, har du ansvaret for å begrense lidelsen. Du må blant annet vurdere om dyret bør tas med til veterinær. Mange sykdommer og skader kan behandles med legemidler og inngrep. Noen ganger er det likevel bedre å avlive et lidende dyr enn å utsette det for langvarig, smertefull behandling. Dette kan veterinæren hjelpe deg å vurdere. Kjæledyr skal avlives av veterinær eller andre personer som vet hvordan dette skal gjøres.

Andre ting å tenke over:

16-årsgrense

Ikke alle dyr egner seg for barnefamilier. Barn må lære at dyr skal behandles forsiktig, og at dyr ikke er leketøy. Barn under 16 år har ikke lov til å ha ansvar for dyr alene. Dette gjelder også for dyrepass i ferier. Selv om barn får «egne» kjæledyr, er det uansett de voksne som har ansvaret for dyrets velferd.

Godt naboskap

Kjæledyr kan sjenere naboene. Du bør tenke over om dyret passer inn der du bor.

Forebygg uønsket formering

Kjæledyr bør ikke formere seg uten at dette er planlagt. Mange arter formerer seg raskt hvis du ikke passer på å skille kjønnsmodne hanndyr og hunndyr. Å drive oppdrett på dyr krever mye tid og kunnskap. Ukritisk avl kan føre til genetiske defekter, som igjen fører til lidelser for dyra. Hvis du velger at dyrene dine skal få unger, er det ditt ansvar å sørge for at de får gode hjem.

Dyrevelferdsloven sier mer om hvordan dyr skal behandles. Du finner loven og mer informasjon på www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold

Hilsen Mattilsynet

Degusens biologi og atferd

Degusen kommer opprinnelig fra Chile og er i slekt med chinchillaen og marsvinet. Utseendemessig ligner degusen en mellomting mellom et ekorn og en ørkenrotte

Kroppslengden er vanligvis mellom 25 og 31 cm og halen utgjør om lag halvparten av denne. Degusen er brunmelert på ryggen og sidene, mens magen og sirkelene rundt øynene er kremfarget. Halen beveges fram og tilbake mens degusen går, og fungerer som balanseinstrument. Den har en busklignende stuss ytterst. Degusen har lange værhår og relativt store ører. Tennene er hvite når degusen blir født, men gulnes med alderen fordi de reagerer kjemisk med klorofyllet i maten degusen spiser.

Deguser er dagaktive og sosiale, og lever i flokker på mellom 10 og 100 individer. De samarbeider om å grave ut huler, holde vakt mot rovdyr, finne mat og passe unger. Deguser er nysgjerrige og intelligente dyr som er flinke til å finne metoder for å få tak i mat. I vill tilstand lever de hovedsakelig av planter, løv og bark, og de betraktes som skadedyr i bøndenes avlinger.

Hunndeguser er drektige i ca. 90 dager og får normalt 3-5 unger i hvert kull. På grunn av den lange drektighetsperioden er nyfødte degusunger veldig godt utviklet. De har pels, tenner og godt syn allerede fra fødselen. Bare timer etter fødselen begynner de å utforske nærmiljøet og det tar ikke mange dagene før de også spiser som voksne deguser. Degusfedre hjelper moren å bygge rede til fødselen og deltar i oppfostringen av ungene. De leker med ungene og lærer dem ulike ferdigheter. Ungene er avvent fra moren etter 5-6 uker. Hunndyrene blir tidlig kjønnsmodne, noen ganger allerede ved seks ukers alder. Hannene, som blir noe større enn hunnene, blir kjønnsmodne når de er mellom tre måneder og ett år.

Degusen kom først til Europa og Nord-Amerika som forsøksdyr. På grunn av sin manglende evne til å fordøye sukker var de nyttige innenfor diabetesforskning.

Hva du bør tenke over - før du skaffer deg degus

Deguser krever mye for å trives som selskapsdyr. De er sosiale flokkdyr som ikke trives alene, så du bør holde to eller flere dyr av samme kjønn. To brødre som har vokst opp sammen går som oftest overens. Hunner kan også holdes i par eller i større grupper.

Deguser som møter hverandre for første gang må gradvis vennest til hverandre. Dette gjør du ved først å holde dem i nærheten av hverandre i hvert sitt bur. Deretter kan du la dem være sammen litt lengre for hver dag, men hold øye med dyrene og skill dem hvis de krangler for mye.

Deguser blir ikke spesielt tamme eller kosete. De er raske og kan være vanskelige å håndtere. Kroppsbygningen er skjør, så uvøren håndtering kan gi beinbrudd og indre skader. Deguser er derfor ikke egnet som kjæledyr for små barn.

I naturen står deguser på menyen til mange rovdyr og ville deguser lever derfor sjelden lengre enn ett års tid. I fangenskap kan de bli mye eldre, opp til mellom fem og syv år, i sjeldne tilfeller ti år eller mer. Du må altså være forberedt på å stelle dyrene daglig i mange år hvis du skaffer deg deguser.

Degusene i ferien

Du er ansvarlig for at degusene dine får forsvarlig stell, også når du er bortreist. Før du anskaffer deg deguser, bør du derfor snakke med venner og familie om hjelp til å passe dyra i feriene.

Du bør informere den som skal passe degusene om rutinene for fôring, renhold og luftperioder. Du bør også informere om hvilken veterinær du bruker.

Du kan ta med deg degusene i bur i bilen når du drar på ferie, men de fleste deguser vil foretrekke å slippe transport med løfting av bur, trekk fra vinduer og mangel på ro. Dyr som er svake, syke eller har diende unger bør ikke utsettes for transport eller andre stressende begivenheter.

Vær oppmerksom på det finnes regelverk som må følges før du kan ta dyr inn til Norge eller andre land. Hvis du ønsker å ta med kjæledyret ditt på ferie til utlandet, må du sette deg inn hvilke regler som gjelder i god tid før avreise. Mer informasjon finner du på www.mattilsynet.no

Krav til miljø og nødvendig utstyr

Deguser trenger god plass for å trives, og du bør investere i et størst mulig bur som gir dyrene mulighet til å klatre, grave i et tykt strølag og bevege seg i flere etasjer. Mange dyreeiere konstruerer sine egne løsninger, for eksempel med et stort, gammelt akvarium som underdel og et nettingbur på toppen av dette. Da får du full oversikt over hva som skjer også nederst i buret, samtidig som du slipper at sand, strø og høy søles ut i rommet. Ikke la degusene gå direkte på gitterbunn eller annet hardt underlag, det kan skade føttene.

Buret kan du innrede med f.eks. røtter og greiner til å klatre på, hus av treverk, rør til å krype gjennom og løpehjul. Et løpehjul til degus bør være minst 25 cm i diameter og ha tett gulv og vegger slik at halen ikke kan komme i klem. Bunnmaterialet i buret bør være et tykt lag av støvfritt smådyrstrø som er egnet for graving. Det finnes flere egnede strøtyper å få kjøpt. Bland gjerne inn litt tørr blomsterjord eller sand i bunnmaterialet. Hvis du henter sand ute, bør du desinfisere den ved frysing eller steking før den brukes i buret. Degusene trenger også tilgang på fiberrikt materiale som høy, revet papir eller treull til bygge- og redemateriale.

For å være sikker på at alle degusene som bor sammen kan trekke seg unna og hvile, bør de få hvert sitt sovehus. Deguser kan også finne på å forsvare maten sin overfor andre deguser. Når flere deguser bor i samme bur, bør du derfor ha flere matskåler plassert på forskjellige steder i buret slik at alle får tilgang til mat når de ønsker det. Dyrene må alltid ha tilgang på friskt vann, som best gis i en drikkeflaske.

For å holde pelsen i orden har deguser behov for å bade i finkornet sand flere ganger i uka. Slik badesand får du kjøpt i dyrebutikken. Et tungt kar som ikke velter så lett er fint som sandbadekar. Det kan være lurt å fjerne sandbadet mellom hvert bad for å unngå at den brukes som toalett.

Rengjøring

Hvor ofte buret bør rengjøres avhenger av størrelsen og hvor mange som bor der. Som en tommelfingerregel bør du skifte bunnmaterialet og vaske bunn og innredning én gang i uka.

Fôring

Siden deguser mangler evnen til å fordøye sukker, kan de utvikle diabetes hvis de ikke fôres riktig. Hovedfôret bør være et pelletsfôr som er beregnet på arten. Alternativt kan du blande chinchilla- og marsvinpellets. Høy av god kvalitet er også en del av det daglige kostholdet. Det er viktig at du passer på at alle dyrene i buret har tilgang på nok pellets og høy. Vannet i drikkeflasken bør skiftes hver dag.

Degusens tenner vokser hele livet og det er derfor viktig at den får tilgang på egnede ting å gnage på, slik at tennene slites naturlig. I tillegg til høy og pellets kan du gjerne gi degusene friske, usprøytete grener fra frukttrær (uten bladverk) til å gnage på.

En gang iblant kan du gi degusene litt tilleggsfôr. Av grønnsaker kan du f.eks. prøve å gi salat, brokkoli, agurk, blomkål og tomat, men bare i små mengder. Tørkede roseknopper ("chinchillasnacks") kan også være egnet. Nøtter og fettholdige frø bør du bare gi en sjelden gang og i små mengder. Frukt er ikke sunt for deguser siden det inneholder en del sukker.

Aktivisering

Deguser er dagaktive. Aktiviteten er størst om morgenen og kvelden, da kan de løpe i hjul, klatre eller bygge rede i lange perioder av gangen. Noen ganger i løpet av dagen legger de seg ned for å hvile en stund, men det tar vanligvis ikke så lang tid før de igjen er i full sving. Når de hviler kan de ofte minne om katter, med en litt spent hvilestilling og øynene halvveis lukket. Dyrene bør få anledning til å løpe fritt utenfor buret daglig for å få mosjon og anledning til å utforske nye miljøer. Når de løper fritt må du passe godt på at de ikke har tilgang til smutthull hvor de kan gjemme seg bort eller sette seg fast. Pass også på at degusene ikke kommer i kontakt med ting som kan være skadelig for dem. Det er særlig viktig at de ikke kan bite på elektriske ledninger eller få i seg sukkerholdig mat.

Deguser er veldig nysgjerrige og uredde av natur. Når de løper fritt kan de for eksempel begynne å klatre rundt på deg eller hoppe opp på stuebordet for å spise på det som måtte befinne seg der. Hvis du plasserer en ny gjenstand inne i buret deres, kommer de straks løpende til for å undersøke den. Denne nysgjerrigheten kan du utnytte når du vil fange dem inn. Hvis du legger hendene ned på gulvet og lager smattelyder, kommer de vanligvis løpende til. Alternativt kan du plassere en boks på gulvet som degusen hopper oppi eller plassere sandbadet på gulvet og løfte det inn i buret mens degusen er opptatt med badet sitt.

Det kan være vanskelig å ha deguser sammen med andre dyr, enten det er fremmede deguser, marsvin, kaniner, chinchillaer eller annet. Degusen vil alltid ha en liten krangel eller to om hvem som skal være "sjefen" i stua, og de andre dyrene kan bli skremt av degusens uredde væremåte selv om den ikke er aggressiv. Hvis degusene møter større dyr,

som for eksempel katter, kan de selv risikere å bli skadet.

Håndtering

Deguser er vennlige dyr og viser sjelden tegn til aggressivitet. De lar seg kanskje klappe, men de holder seg ikke i ro så veldig lenge av gangen. Etter hvert som degusen blir mer tillitsfull, lar den seg ofte klappe lenger. De fleste liker også å bli klødd litt bak øret og på magen.

Degusen har skjør beinbygning og kan bli skadet hvis du ikke håndterer den forsiktig. Når du håndterer degusen bør du forsikre deg om at den ikke skader seg dersom den skulle falle ned. Sett deg gjerne på gulvet. Det beste er å lokke degusen opp i hendene eller på skulderen, eller ta den forsiktig opp mens du holder begge hendene i skålform og med håndflatene under dyret. Deguser liker ikke å bli holdt fast. Du bør derfor unngå å holde dem for hardt og heller ikke gripe etter dem ovenfra. Instinktet deres tilsier at ting som kommer ovenfra er fiender og derfor farlig. Du må aldri løfte eller holde fast en degus i halen. Dette er vondt for dyret og huden på halen kan løsne.

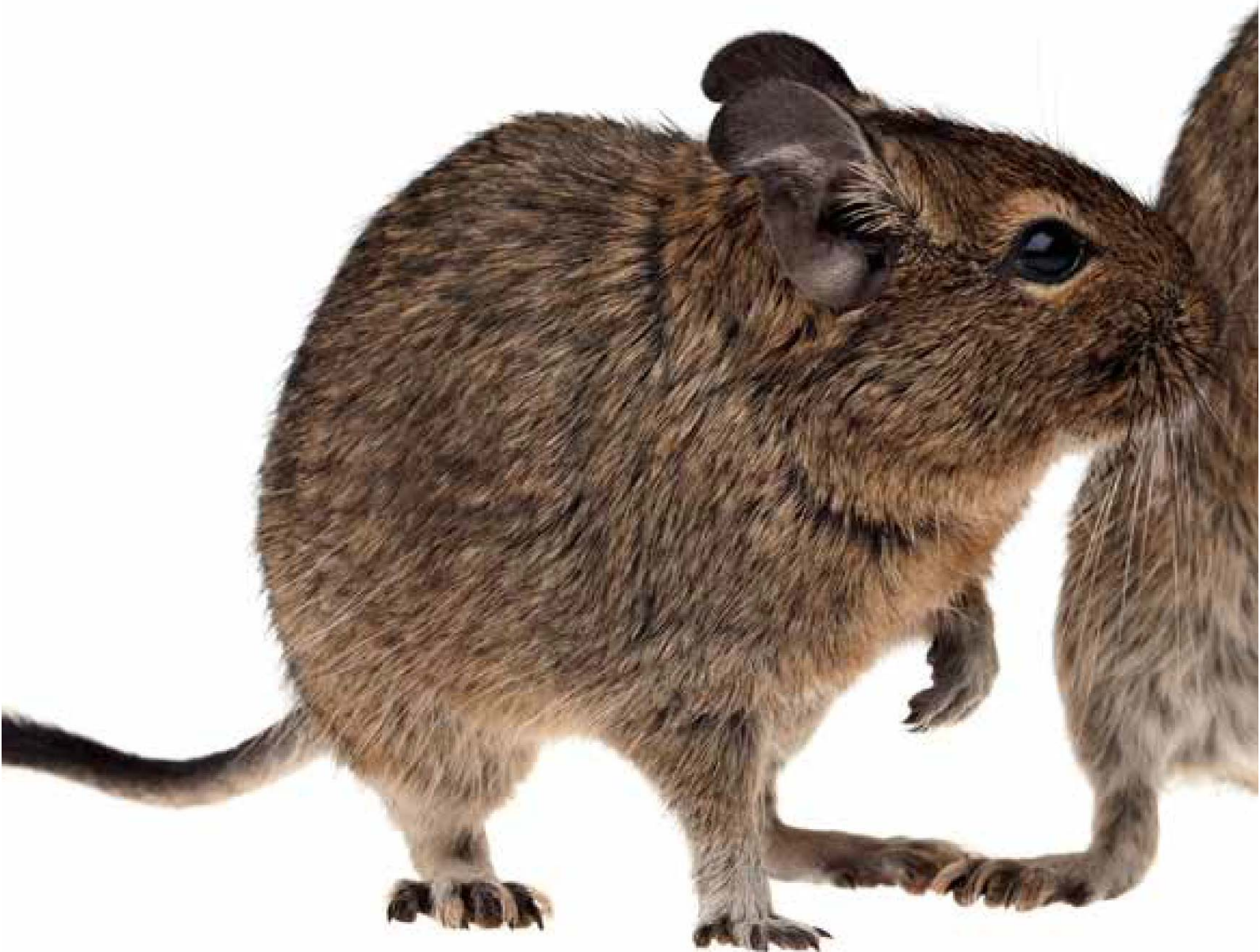

Helse og sykdom

En frisk degus er aktiv, oppmerksom og nysgjerrig. Det kan være vanskelig å oppdage om en degus er syk. Derfor bør du være oppmerksom på hvordan dyret oppfører seg til vanlig og se etter forandringer. Bruk litt tid hver dag til å studere dyret og se etter tegn på sykdom eller skade. Hvis du mistenker at degusen din er syk eller skadet bør du straks ta kontakt med veterinær.

Sjekkliste for tegn på sykdom eller skade:

- Det skal ikke renne noen form for væske ut av munn, øyne, ører, anus eller kjønnsåpning.
- Tennene skal være orangegule, jevne og ikke for lange.
- Dyret skal ikke sitte apatisk med lukkede øyne når du tar på det.
- Det skal ikke være sår på kroppen, håravfall eller skader i pelsen.
- Avføringen skal være hard, mykt avrundet og avlang.
- Degusen skal være i godt hold. Hvis ryggraden kjennes tydelig når du stryker degusen over ryggen, er den for mager.

Noen vanlige sykdommer og lidelser hos degus

Feil fôring er den vanligste årsaken til at degus blir syke. Deguser som har fått for mye sukker i fôret er utsatt for **diabetes** (sukkersyke) som gjerne viser seg ved at degusen drikker og tisser uvanlig mye.

Uheldig sammensetning av fôr kan gi **leverproblemer**. Noen symptomer på dette kan være pukkelrygg og store endringer i dyrets vekt.

For mye friske grønnsaker kan gi **diaré**.

Trekkfullt miljø kan gi **forkjølelse**, eventuelt også lungebetennelse og pustebesvær.

Fysiske skader: Krangling mellom dyrene kan resultere i sårskader. Mindre sår bør renses med et mildt desinfeksjonsmiddel og gror som oftest av seg selv. Hvis såret blir større eller det går betennelse i det, må du kontakte veterinær. Det samme gjelder hvis du mistenker beinbrudd, noe som for f.eks. kan skje hvis degusen faller fra store høyder.

Mattilsynet forvalter lov om dyrevelferd. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Våre veiledninger om hold av kjæledyr er utviklet i samarbeid med interesse- og dyrevernorganisasjoner.

Varslingsplikt

Enhver som har grunn til å tro at dyr blir utsatt for mishandling eller alvorlig svikt vedrørende miljø, tilsyn og stell, skal snarest mulig varsle Mattilsynet eller politiet.

(Fra Lov om dyrevelferd, § 5.)

Du kan varsle Mattilsynet om dyr som lider via våre nettsider:

http://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/varsle_oss/

Les mer om dyr og dyrevelferd her:

http://www.mattilsynet.no/dyr_og_dyrehold/

Du kan også kontakte Mattilsynet

på telefon 22 40 00 00.

